

PUTİN SAVAŞI KAYBEDERSE NE OLUR?

Nihat Kökmen | Hv. Korgeneral (E), EDAM Yönetim Kurulu Üyesi, Türkiye'nin NATO nezdinde eski Askeri Temsil Heyeti Başkanı, MSB eski Müsteşar Yardımcısı

PUTİN SAVAŞI KAYBEDERSE NE OLUR?

Nihat Kökmen | Hv. Korgeneral (E), EDAM Yönetim Kurulu Üyesi,
Türkiye'nin NATO nezdinde eski Askeri Temsil Heyeti Başkanı, MSB eski
Müsteşar Yardımcısı

Rusya-Ukrayna savaşı başlayalı iki ay geçti ve Rusya açısından bakıldığında, bu iki aylık süre zarfında cephede strateji beklendiği gibi çalışmamış, planların uygulamasında işler iyiye gitmemiştir. Harekât alanında verilen personel, malzeme, teçhizat ve ana muharebe vasıtası kayıplarının her geçen gün arttığı, hatta son olarak Karadeniz donanmasının amiral gemisi MOSKVA firkateyninin batması/batırılması so-nucu Odesa'ya yapılacağı düşünülen amfibi harekâtı da şim-dilik tehlikeye girmiş ve diğer unsurlar güneye çekilmiştir. Ge-linen aşamada savaşın, artık yalnızca kısıtlı bir bölgede, yani Donbas bölgesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kısacası Pu-tin başlangıçtaki hedefinden vazgeçerek, batının ikircikli tutumu sonucu tüm Ukrayna'yı işgal etme düşüncesini kenara bırakıp, hedefini Kırım ve Donbas bölgesi ile sınırlamıştır.

ABD ve batının savaşın başlangıcında takındıkları tutum, çekimser davranışlar, genelde ön plana çıkan düşünce, Ukrayna'nın kısa sürede teslim bayrağını çekebileceği ve bunun sonucunda da Rusya'ya müzahir Belarus benzeri bir devlet olacağı idi. Fakat, ABD ve batı tarafından uygulanan ekonomik yaptırımların etkisinin uzun süreceği-

nin düşünülmesi, yoğun olarak sağlanan çeşitli harp silah araçları ile farklı tipte (Javelin, Stinger, NLAW) sahada kullanılabilecek mühimmatın Ukrayna'ya sevkiyatı savaşın kaderini değiştiren kilometre taşlarından birisi olmuştur. Ayrıca bu sevkiyatlar bugün bile, ürün yelpazesi artırılarak durmaksızın devam ettirilmektedir.

Peki Rusya üzerinde dozu artırılarak devam eden ekonomik yaptırımlardaki baskının sürdürülmesi halinde, Pu-tin:

Ukrayna üzerindeki çeşitli vesilelerle daha önce ifade ettiği emellerinden vaz geçip savaş öncesi sınırlarına çekilir mi?

Eğer çekilirse hayalindeki eski Çarlık Rusya'sını yeniden inşa edebilme şansını tekrar yakalayabilir mi?

Bu çekilmenin sonucunda kendi iç kamuoyu baskısı ile koltuğunu koruyabilir mi?

ABD ve Batı tarafından, Putin sonrası Atlantik, Avrupa bağlantılı Pasifik güvenlik mimarisi sağlanabilir mi?

Konunun açıklığa kavuşturulması için bu soruların cev-aplanması gerekmektedir.

SINIRLARA ÇEKİLME İNTİHAR OLUR MU?

Putin'in geçmişine baktığımızda onu hiç geri adım atmamış, az konuşan ve başkanlığa gelirken görev ile ilgili basamakları birer birer çıkararak emin adımlarla ilerleyen, KGB geçmişi olan bir lider olarak tanıyoruz. Son yıllarda yapmış olduğu radikal çıkışlar ve 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması sürecine dair yaptığı konuşmalar, verdiği mülakatlar ve geçmişe dönük atıflar ile yakın çevresinde olan ülkelere bir anlamda gözdağı vermiştir. Bunun sonucu olarak da 2008 yılında çeşitli bahane ve gerekçelerle arka bahçesindeki ülkelerden biri olarak kabul ettiği Gürcistan'a müdahale etmiş, 2014'te de Ukrayna'nın bir parçası olan Kırım'ı bütün dünyanın gözü önünde uluslararası hukuka aykırı olarak işgal ve ilhak etmiştir.

Bütün bu hukuksuz işgal ve istikrarsızlaştırma politikalarını dayandırdığı en önemli gerekçe olarak da NATO'nun dolayısıyla ABD'nin sınırlarına kadar dayandığı ve güvenliği tehdit eder boyuta ulaştığı tezini de kullanarak, uluslararası hukuk hilafına yine tüm dünyaya meydan okurcasına Ukrayna'ya karşı savaş başlatmıştır.

Putin, savaşın stratejisini kurgularken, güçlü silahlı kuvvetleri ile kısa sürede siyasi hedefini gerçekleştirmeyi planlamıştı. Planların akamete uğraması sonrası, ilerlemiş olduğu birçok alanda yapılan hatalar ve yanlış istihbarat sonucu çekilmek zorunda kalmıştır. Bunun sonucu olarak da verilen büyük kayıpları kendi iç kamuoyuna anlatmakta

güçlük çekmektedir. Söz konusu kayıplar sonucu, medyaya yansıyan açık kaynak bilgilerinden de görüldüğü üzere ordu içinde sürekli, önemli mevkiilerde bulunan komutanlar ve üst düzey istihbarat yöneticilerinde değişikliklere gidildiği gözlemlenmiştir. Bütün bu olgular üzerinden bir değerlendirme yapıldığında, yönetim kademesinde bir huzursuzluğun olduğu bunun da doğal olarak savaş meydanlarına yansıdığı görülmektedir.

Putin, her ne kadar savaş alanında güçlü olarak kabul edilen Rus savaş makine sinin başarısız olması fikrini asla içine sindiremeye de verilen kayıplar neticesinde savaş alanına yansıyan görüntülerden de anlaşılacağı üzere, askerlerin kuvvet kaydırma veya geri çekilme manevralarında bile, iyice hırçınlaşarak Buça'da şahit olunduğu gibi savaş suçu işledikleri görülmektedir. Sahadaki gerçekler her ne kadar Putin'in bu harekâtı kendi kamuoyuna satmakta zorlanacağını düşündürse de Rusya'daki enformasyon ortamını bir Batılı ülke gibi değerlendirmek doğru olmayacaktır. Nitekim Putin yönetiminin uyguladığı bilgi harbi ve internet / erişim yasakları, hükümetin harekâtı istediği gibi sunmasını sağlamaktadır. Ayrıca, bağımsız kamuoyu araştırma kuruluşu Levada'ya göre Rus kamuoyunun Putin'e olan desteği hareketin başından itibaren ciddi oranda artarak %80'in üzerine çıkmıştır. Dolayısıyla savaş devam ederken esas sorun kamuoyunun desteğinden ziyade, Rus elitinin içerisindeki anlaşmazlıklar ve çatlaklar olabilir.

ÇARLIK RUSYA'SI HAYALİ

Rusya'nın savaş başlamadan önce gerek batı gerekse ABD ile olan ilişkilerinde dengeli bir politika izlediği gözlemlenmiştir. ABD'nin, Çin'in yükselen gücünü Tayvan üzerinden dengeleme maksadıyla AUKUS ve QUAD anlaşmalarını akdetmesi ve dikkatini Avrupa, Afrika ve Ortadoğu'dan ziyade Pasifik'e kaydıracağı algısının yaratılması sonucunu doğurmuştur. Ancak ABD-Çin rekabeti bu anlaşmalara tecrit edilemez. Nitekim, Biden yönetimi Pekin'in yükselişine karşı birçok hareket tarzını bir arada izlemektedir. Bunların bir örneği kritik teknoloji ve segmentler (yarı iletken maddeler ve mikroçipler gibi) hususunda gerçekleşen büyük güç rekabetidir. Ayrıca, Çin'in küresel teknoloji-espionage (teknoloji temelli casusluk) ağının bertaraf edilmesi ve müttefiklerin Pekin'e olan bağımlılıklarının sınırlandırılması gibi maddeler de ABD'nin öncelikleri arasındadır. Birleşik Arap Emirlikleri'ne yapılacak F-35 satışının gerçekleşmesi için Çin ile olan 5G iş birliğinin sonlandırılması şartı, Biden yönetiminin bu kapsamda aldığı önlemler arasındadır.

Rusya'nın Avrupa-Atlantik güvenlik mimarisi içinde kendisinin olmaması, hatta NATO tarafından birinci öncelikli tehdit olarak kabul edilmesi ve Ukrayna'nın NATO ile olan ilişkilerinin kendi güvenliğini tehdit eder boyuta ulaştığı düşüncesi, eski Çarlık Rusya'sının yeniden kurulması için Ukrayna'ya savaş ilan etmesi, şayet başarılı olsaydı, büyük ve önemli bir hamleydi. Savaşın halen devam ettiği ve Rusya'nın ara sıra farklı seviyelerde dile getirdiği nükleer silah kullanma kozu henüz oynanma aşamasına gelmemiştir. Fakat, savaşın bu şekilde ABD ve batı destekli devam etmesi, korkarım ki bu son kozun taktik sahada kullanılması olasılığını güçlendirebilecektir. Kısaca, Çarlık Rusya'sı hayali devam etmekte ve geline aşamadan sonra çekilme gerçekleşirse hayalin yok olacağı bilincinin Putin'de var olması nedeniyle her türlü kozun oynanacağı bir dönemin hızla yaklaştığı söylenebilir.

PUTİN KOLTUĞUNU KAYBEDEBİLİR Mİ?

Otokratik yönetim biçimlerinin karakteri gereği bu konuda da gerekli önlemleri alan Putin, iç kamuoyunu rahatlatmak için kesinlikle uygun hareket tarzlarını belirleyip uygulama safhasına geçecektir. En önemli şans, ekonomik olarak halkın savaş sebebiyle sıkıntılar çekiyor olmasını küresel bir sorundan kaynaklandığını, savaşı Ukrayna topraklarında yürüttüğü için halkına hissettirmemeye gayret ettiği ana fikir ile koltuğunu korumaya çalışacaktır. Fakat, bunu da küçük de olsa elde edeceği bazı kazanımlarla sağlayabileceği bir gerçektir. Ancak, savaşın başlangıcındaki duruma dönülüp anlaşma masasına oturduğunda, mahkeme masraflarının davalıya ödetildiği gibi hesap önüne konulacaktır. Bunun sonucunda oluşacak fatura ile Rus halkı acı reçeteyi bütün yönleri ile yaşamaya başlayacaktır.

PUTİN SONRASI ATLANTİK-AVRUPA VE PASİFİK GÜVENLİK MİMARİSİ

Varsayalım ki yukarıda belirtilen senaryolar kapsamında herhangi bir şekilde savaş sona erdi ve bunun sonucunda da Rusya'da lider değişikliği oldu ve ABD ile batı değerlerini benimseyen Ukrayna benzeri bir yönetim işbaşına geldi. Bu durumda Atlantik'ten Pasifik'e kadarki geniş bir coğrafyada güvenlik mimarisi başta olmak üzere yeni dünya düzenine ilişkin kartlar yeniden dağıtılacaktır. 2,5 (ABD, Çin, Rusya) kutuplu dünyanın anında 2'ye evrilmesi sebebiyle bir tarafta ABD ve Batı diğer tarafta Çin ve nükleer kapasiteye sahip ne yapacağı kestirilemeyen müttefiki Kuzey Kore olacaktır. Bu denklemde, Rusya'ya ne olacağı en kritik analitik sorudur. Bu sorunun yanıtlanması için, Ukrayna savaşının Rusya'da hangi düzeyde siyasi-askeri bir değişime neden olacağı görülmelidir. Bu değişiklik Genelkurmay ile Millî Savunma Bakanlığı düzeyinde mi kalacaktır? Yoksa Kremlin'in jeopolitik oryantasyonuna da uzayacak mıdır? Bir başka

SONUÇ

Başlangıçta da belirttiğim şekilde, dünya 2 kutuplu (ABD, Çin) bir düzene evrildiğinde ABD, bu kriz bağlamında AB ülkelerine verdiği gözdağı neticesinde, NATO'nun vazgeçilmez savunma güvenlik sağlayıcı, yüksek caydırıcılığa sahip bir örgüt olduğunu kabul ettirmiştir. ABD bu sayede, Atlantik- Avrupa güvenliğini garanti altına alarak, bütün gücünü daha önce bölge ülkeleri ile yaptığı AUKUS ve QUAD anlaşmaları kapsamında (her ne kadar ABD-Çin rekabeti yukarıda da bahsedildiği gibi çok yönlü olsa da), Çin'in karşısında eli daha güçlü olarak durabilme imkanına kavuşacaktır.

Ortaya çıkan bu sonuç, Putin ne yaparsa yapsın artık o makamda kalması için yeterli olmayacaktır. Bütün bunların farkında olan Putin'in her türlü riski göze alarak masaya güçlü oturmak için Kırım, Donbas bölgesi ile birlikte Odesa'yı hem doğudan hem de güneyden çevreleyerek bekleyecektir. Bu sonuçlarla ateşkes ve sonucunda yapılacak anlaşmada, planladığı kazanımlarının istenen ölçekte olacağı değerlendirilebilir. Elde etmeyi düşündüğü söz konusu kazanımlar sonucu Putin, iç kamuoyundan yeterli desteği alabilmeyi umut ederek bu senaryoya odaklanacaktır. Zaten hareketin komutanlığının başına son anda getirdiği General Dvornikov'un yapmış olduğu hamleler stratejinin bu yönde kurgulandığını açıkça göstermektedir.

deyişle, savaş bittiğinde bunun Rusya'daki siyasi yansımalarının nasıl olacağı henüz bilinmemekle beraber, stratejik açıdan oldukça önemlidir. Bazı görüşler, ağır uluslararası ambargolar ve askeri kapasitesindeki düşüşten yara alan Rusya'nın, Çin'e bağımlılığın artacağı ve savaşın Rus-Çin ilişkilerindeki parametreleri değiştireceği ihtimalinin de üzerinde durmaktadır.

Elbette böylesi bir durumun gerçekleşmesi sonucunda, bölgemizde ve küresel ölçekte neler olabileceğini kestirmek çok kolay olmasa gerek. Karadeniz, Doğu Akdeniz, Ortadoğu, komşumuz İran ve A2AD (Anti Access Area Denial) kapsamında Kırım, Suriye ile Kaliningrad'taki durum, sırtı yere getirilmiş bir Rusya'dan sonra güvenlik yönüyle iyice rahatlayan ABD ve batının tutumunu, bölgeye bakışını elbette tümüyle değiştirecektir.

Fakat bölgede son dönemde yürütülen dengeli politikalar sayesinde, Türkiye'nin, jeopolitiği ve jeostratejik konumuyla ne kadar önemli bir ortak olduğunu hatırlayan ABD ve Batı'nın Putin sonrası oluşan rahatlama ve güvenlik ortamında ülkemize olan yaklaşımlarını değiştirecekler mi, bunu da bekleyip göreceğiz. Ama son tahlilde Putin'in, envanterindeki çok tehlikeli imkanları her an uygulayabileceğinin de önemli bir gerçek olduğu bilinmelidir.

Dış Politika & Güvenlik 2022/07/TR

Nisan 2022

PUTİN SAVAŞI KAYBEDERSE NE OLUR?

Nihat Kökmen | Hv. Korgeneral (E), EDAM Yönetim Kurulu  yesi,
Türkiye'nin NATO nezdinde eski Askeri Temsil Heyeti Başkanı, MSB eski
Müsteşar Yardımcısı